

METODA CORELĂRII CRIMINOLOGICE UNICARACTERIALE DE PROGNOZARE CRIMINOLOGICĂ

Octavian BEJAN,
doctor în drept, prorector pentru știință și relații interuniversitare al
Institutului de Științe Penale și Criminologie Aplicată

RÉSUMÉ

Nous avons proposé en 2009 une nouvelle méthode de prévision criminologique, dans notre dictionnaire de criminologie – la méthode de corrélation criminologique uni-caractérielle. Dans cet article, nous proposons une caractérisation plus élaborée pour cette méthode empirique de prévision criminologique, inclusivement les règles d'application.

Cu ocazia publicării dicționarului nostru de criminologie, am propus o nouă metodă de prognozare criminologică – metoda *corelării unicaracteriale* [1].

Aplicarea acestei metode de prognozare criminologică în activitatea noastră practică de criminolog a favorizat dezvoltarea cunoștințelor privitoare la ea, rezultate pe care le prezentăm în acest articol.

În viziunea noastră, **metoda corelării unicaracteriale de prognozare criminologică** constă în examinarea realității sub aspectul relevării factorilor determinanți, interni și externi, cunoscuți ai criminalității și activității anticrimă care tocmai și-au început acțiunea, sînt pe punctul de a acționa sau a căror constituire este foarte probabilă, și determinarea stării viitoare a criminalității și activității anticrimă, reieșind din modul de influențare specific acestor factori.

La temelia metodei corelării unicaracteriale stă faptul că între unele fenomene și criminalitate sau activitatea anticrimă există legături de determinare necesare și că influența unui singur fenomen asupra stării criminalității sau activității anticrimă poate fi semnificativă [2].

Prin urmare, această metodă încearcă să prevadă evoluția criminalității, plecînd de la o relație de necesitate ce caracterizează fenomenul supus prognozării, a cărei prezență sau probabilitate o atestă. De exemplu, în cadrul activității de analiză sau cercetare criminologică se observă un exod masiv al populației în străinătate la muncă neoficială; deoarece

se cunoaște că asemenea procese migraționiste constituie un mediu favorabil criminalității organizate, din cele două premise se trage concluzia cu caracter predictiv că se va produce o intensificare a traficului de ființe umane.

M. Bunge consideră că „teoria poate prezice în măsura în care ea poate descrie și explica” [3]. Se impune o precizare esențială în aceeași privință. Criminologul nu poate elabora prognoze criminologice probabile sau certe, ci numai posibile (cele mai puțin precise dintre prognozele criminologice) în temeiul cunoștințelor descriptive. Bunăoară, criminologul a constatat prin observare că în societate se săvîrșesc crime de violență. El poate presupune că în viitor aceste manifestări criminale se vor repeta, dar nu poate exprima probabilitatea sau certitudinea lor, în lipsa unor explicații. Numai explicația, adică cunoașterea factorilor determinanți dă criminologului posibilitatea verificării prezenței și puterii lor de acțiune în raport cu acțiunea altor factori determinanți ai crimelor de violență. De aceea, cunoștințele descriptive joacă în prezent un rol periferic în prognozarea criminologică, dat fiind nivelul actual de dezvoltare a cunoștințelor criminologice, la ele recurgîndu-se exclusiv în cazul lipsei cunoștințelor explicative.

Aplicarea metodei corelării unicaracteriale parcurge trei etape principale:

(1) se efectuează o analiză a proceselor actuale, ținînd cont de obiectul prognozării (criminalitatea în general, caracterul ei sau un anumit tip de criminalitate, activitatea

anticrimă etc.); este vorba în primul rînd de procesele sociale;

(2) se stabilește caracterul relațiilor dintre procesele relevate (sociale și naturale) și criminalitate sau activitatea anticrimă;

(3) se estimează starea viitoare a criminalității sau a activității anticrimă, în funcție de relația constatată între procesele existente și criminalitate sau activitatea anticrimă, altfel spus, în funcție de modul de influențare a criminalității sau activității anticrimă de către factorul determinant relevat (în exemplul nostru, intensitatea proceselor migraționiste și caracterul clandestin al muncii în străinătate).

Relația de necesitate poate fi atît cauzală, cît și condițională, important este a verifica absența unor factori susceptibili a-i stopa acțiunea. Pot fi întreprinse și analize complexe, care să furnizeze prognoze criminologice formulate în temeiul rezultatului relevării și analizei interacțiunii unei serii de factori determinanți. O asemenea prognoză criminologică oferă o caracterizare multilaterală a evoluției probabile a criminalității.

Prognozarea criminologică prin metoda corelării unicaracteriale poate fi efectuată atît în temeiul unui fenomen existent, cît și a unui fenomen inexistent, dar a cărui probabilitate de manifestare se caracterizează printr-o probabilitate considerabilă. În acest ultim caz, este necesară demonstrarea, teoretică sau empirică, a probabilității de manifestare a fenomenului preexistent celui care constituie bază de prognozare. Este vorba despre prognozări în lanț, din-

tre care ultima trebuie să aparțină criminologului-practician, iar cele precedente pot aparține unor colegi sau altor specialiști (economisti, sociologi, politologi, futurologi etc.).

Realizarea unei prognoze criminologice prin metoda corelării unicaracteriale necesită o bună cunoaștere a fenomenului supus prognozei și a proceselor din societate și natură. De aceea, cu cât vor fi mai vaste cunoștințele criminologului despre factorii determinanți ai criminalității și ai activității anticrimă, cu atât efectuarea prognozelor criminologice prin metoda corelării unicaracteriale va fi mai fecundă. Este recomandabilă deci lărgirea permanentă a cunoștințelor sale criminologice de către criminologul-analitician.

Metoda corelării unicaracteriale are următoarele virtuți:

(1) este ușor aplicabilă în contextul unor schimbări rapide ale situației;

(2) permite supunerea unei game largi de aspecte prognozei;

(3) ia în considerație un număr extins de factori determinanți;

(4) indică factorii determinanți care influențează criminalitatea sau activitatea anticrimă, ceea ce permite elaborarea sau aplicarea unor măsuri orientate anume spre acești factori determinanți;

(5) necesită o metodologie de aplicare simplă și clară.

Slăbiciunile metodei corelării unicaracteriale:

(1) nu permite, deocamdată, o prognoză criminologică continuă;

(2) necesită, în unele situații, mai multe resurse, în comparație cu alte metode de prognoză criminologică (de exemplu, extrapolarea sau estimarea experților).

Metoda corelării criminologice unicaracteriale se deosebește de metoda construcției criminologice abstracte prin faptul că prima se referă la o relație de determinare *cunoscută* anterior dintre un fenomen și criminalitate sau activitatea anticrimă, iar ultima privește o relație de determinare *necunoscută* anterior dintre un fenomen și criminalitate

sau activitatea anticrimă. De asemenea, în timp ce metoda construcției criminologice abstracte este teoretică, metoda corelării criminologice unicaracteriale este empirică.

Cu ajutorul metodei corelării criminologice unicaracteriale poate fi prognozată atât evoluția criminalității, cât și a altor fenomene de interes criminologic, precum activitatea criminologică, cercetarea criminologică, activitatea de prevenire și contracarare a criminalității etc.

Este de precizat că metoda corelării criminologice unicaracteriale este aplicabilă nu numai la prognoza criminalității reale, ci și a celei înregistrate, după cum rezultă din cercetările noastre empirice, efectuate prin metoda experimentului. Aplicarea corectă a metodei corelării unicaracteriale în prognoza criminologică presupune respectarea următoarelor reguli fundamentale:

- indicarea fenomenelor între care există o relație de determinare,
- stabilirea existenței unei relații necesare *verificate* între aceste fenomene,

- indicarea efectului necesar al relației de determinare dintre fenomenele respective.

Prognozele criminologice elaborate prin metoda corelării unicaracteriale pot fi atât calitative, cât și cantitative.

Presupunem că metoda corelării criminologice unicaracteriale poate fi aplicată prin diverse tehnici și procedee. Noi am elaborat trei tehnici de aplicare a metodei corelării criminologice unicaracteriale:

(a) tehnica plecării de la procesele sociale și naturale spre factorii determinanți ai criminalității și activității anticrimă anticrimă,

(b) tehnica plecării de la factorii determinanți ai criminalității și activității anticrimă spre procesele sociale și naturale,

(c) tehnica previziunii duble.

Potrivit experienței noastre practice, în cazul elaborării prognozei criminologice prin metoda corelării unicaracteriale, este recomandabilă includerea următoarelor elemente

în raportul de prognoză criminologică:

- autorul prognozei criminologice,
- perioada de realizare a prognozei criminologice,
- obiectul prognozei criminologice,
- metoda de prognoză criminologică,
- prognoza criminologică,
- relația de necesitate care stă la temelia prognozei criminologice,
- confirmarea caracterului real sau probabil al relației de necesitate (factorului determinant).

În funcție de diverse circumstanțe, în raportul de prognoză criminologică pot fi introduse și următoarele elemente:

- orizontul prognozei criminologice,
- reprezentarea grafică a prognozei criminologice,
- gradul de probabilitate al prognozei criminologice,
- recomandări întemeiate pe prognoza criminologică.

Rămâne de precizat că aplicabilitatea și utilitatea practică deosebită a metodei corelării unicaracteriale de prognoză criminologică a fost confirmată de folosirea ei repetată în activitatea noastră criminologică practică atât în Republica Moldova, cât și în Canada.

Referințe bibliografice

1. O. Bejan. *Dicționar de criminologie*. Chișinău, 2009.
2. Vezi mai multe privitor la acest aspect în lucrările: O. Bejan. *Explicație criminologică a comportamentului criminal*. Chișinău, 2009; O. Bejan. *Considerații privind utilizarea categoriei necesității și întimplării în cunoașterea criminologică și prevenirea criminalității*. În: *Legea și viața*, nr. 9, 2011; В. Бужор. *О сущности преступности*. Кишинэу: Editura „Liceum”, 1998; Кудрявцев В.Н. *Причинность в криминологии*. Москва: Издательство «Юридическая литература», 1968.
3. М. Бунге. *Причинность* (перевод с английского). Москва, 1962, p. 348, citat după Г.А. Аванесов. *Криминология: прогнозика, управление*. Горьковская высшая школа МВД СССР, Горький, 1975, p. 252.